

KÖLTÉSNET NAPJA — EMBERI HANGOK A NAPI ZAJBAN

Bár nincsen kerek évfordulója, mindannyian tudjuk, hogy a Költészet napja – melyet 1964 óta ünneplünk – József Attilára való születésnap emlékezés is egyben. Mindig aktuális, most már nem átpolitizált, velünk élő „izgága Jézus”, ahogy őt és Nagy Lászlót nevezte a színészkirály, Latinovits Zoltán.

ROZMÁN LÁSZLÓ

Maradva a jól bevált hagyományoknál, ne feledkezzünk el az évfordulós költőinkről sem! Legelőször az egri remetét, **Gárdonyi Gézá**t kell említenünk, akinek idén ünnepejük születésének 150 éves évfordulóját. Rá, és a másik Egerhez köthető íróóriásra, **Bródy Sándorra** emlékével emlékeznek Egerben. Legalább annyian tudják, mint ahányan nem, azt, hogy Gárdonyi Géza költőnek sem volt akárcsi, kortársai elismeréssel emlegették. Néhány gyöngyszemét közreadjuk a versajánlóban.

A másik nagy költőnkkel elfogult vagyok. Egy faluban nőtünk fel, csak én 38 évvel később születtem. Nekem a *Bóbita* nemcsak a verset, hanem az árok szélén nőtt pityangot is – amit Csöngén csak 'zsibavirág' névvel illettek – jelentette, s a galagonyát 'gelegenyének' hívtuk. Ettől függetlenül közölünk valónak, és máig velünk élőknek éreztük, érezzük a 100 évvel ezelőtt született **Weöres Sándort**.

Weöres Sándor szobra Csöngén (Segesdy György alkotása)

Szintén az idén száz éve születettek közé tartozik **Jékely Zoltán** író, költő, műfordító (1913–1982) és **Rónay György** író, költő, irodalomtörténész (1913–1978). Verseikből tartalmaz, szép összeállítást készíthetünk. Kilencven éve született **Kormos István** költő, műfordító (1923–1977). Vackor történeteivel írta be magát az irodalom és a mesék aranykönyvébe. Bármelyik Vackor mese egészen kicsikkel is előadható. A költő művei digitalizált formában megta-

lálhatóak a Petőfi Irodalmi Múzeum, Digitális Irodalmi Akadémia honlapon az alábbi linkre kattintva: <http://pim.hu/object.3c2e0d9c-2b39-433c-bc07-446538ff909f.ivy>

Feltétlenül meg kell említeni még, hogy 75 éve született **Szilágyi Domokos** erdélyi költő (1938–1976), akinek munkássága tragikusan korai halálát tekintve is teljesnek mondható.

Eltávoztuk kapcsán is van kikre emlékezni a kerek évfordulókat keresgélvén. 15 éve hunyt el **Wass Albert** erdélyi író, költő (1908–1998). Számos méltatlan támadásnak volt kitéve, és érik igaztalan vádak ma is. A televízió február közepén sugározta Koltay Gábor róla forgatott filmjét, „*Adjátok vissza a hegyeimet*” címmel. Érdemes lenne az igazán érdeklődő tanulókkal megnézetni egy délután. Sok minden a helyére kerül azok fejében és lelkében, akik ezt az időt erre rászánják. 30 éve hunyt el **Illyés Gyula** író, költő, műfordító (1902–1983). Szerencsére már ő is kikerült az erőszakkal átpolitizált költők köréből, versei önmagukban hatnak, és igaz értéket képviselnek. Ha a valóban könnyed műfaj virtuózainak is teret akarunk adni, akkor igazán vidám hangulatú összeállítást készíthetünk **Romhányi József** író, költő, műfordító (1921–1983) verseiből. Csak érdekességként jegyzem meg, hogy ő magyarította a Flinstone család párbeszédeit angolból. Akik mindkét nyelvet egyformán jól beszélnek, első hallásra megállapították, hogy Romhányi, a „rímhányó” szövegei sokkal jobbakként, mint az amerikai angol eredeti.

Ennyi kiváló szerző felsorolása után lássunk néhány gyakorlati jó tanácsot, melyekkel igazán egyedivé lehet tenni egy műsort. Sok függ a helyszíntől, de ha lehet, akkor – a jól bevált hagyományokat követve – jelenítsük meg a válogatás költőinek arcképét, néhány első kiadású kötetük címlapját, kézírataik már elérhetőek a neten, vagyis nem okozhat gondot az anyaggyűjtés. Alkalmazhatjuk a hagyományos papír alapú megjelenítést, de ha kicsit több időt szánunk rá, akkor projektor és számítógép segítségével is bemutatható az anyag.

Igazi „bogarászós”, nézegetős ötlet, hogy rendezzünk verseskönyv-kiállítást, melybe olyan könyveket tegyünk – gyerekektől gyűjtsünk és így tovább –, melyek bármi miatt különlegesnek tekinthetők. (Régi, szépen illusztrált, netán kétnyelvű, dedikált példány, minikötet, alkalmi, jubileumi kiadvány, bármi szóba jöhet.)

Előzetes szervezést igényel, ha azt szeretnénk, hogy megszülessen a *Mi Sulink Verseskönyve*. Ehhez a vállalkozó szellemű gyerekek, tanárok, szülők hozzák be a kedvenc verseiket. Ne határozzuk meg a méretet, arculatot, csak azt, hogy szeresse az adott verset. Rendhagyó kötet állhat össze belőle, amit szintén ki lehet állítani, digitalizálni, az iskola honlapjára feltenni, és visszatérő jelleggel, akár a következő évben bővíteni. Aki szépen rajzol, fotózik, montázst készít, vagy éppen a számítógépes szerkesztésben ügyes, az készíthet a verséhez illusztrációt is. Fogadjuk örömmel a saját zsengéket is, ne vegyük el senki kedvét azzal, hogy visszautasítjuk!

Mindezeket túl természetesen választhatjuk a versek népszerűsítésének legkönnyebb módját, azaz a megzenésített verseket. Ha előben tudjuk ezeket prezentálni, az sokkal jobban hat, de ha nem, akkor sincs baj, hisz a Kálka, Sebő Ferenc, Varró Dániel és Presser Gábor, Joós Tamás, az Alma együttes és a Tarisznyások lemezei kiadhatatlan kincsestárként szolgálnak. És akkor még nem is szóltunk a műfaj univerzumában állócsillagnak számító Halász Juditról és Koncz Zsuzsáról, de a fiatalok közül Ágnes Vanilla és Palya Bea dalaira is érdemes odafigyelni.

Lássunk néhány verset Gárdonyi Gézától, melyek igazán sok örömet szerezhetnek versmondónak és hallgatóságnak egyaránt.

Nyitóversnek ajánlom a következő költeményt.

Tolsztojnak

Azt mondd-e, hogy versnél szebb a próza?

A próza fű. A vers közötté rózsá.
A próza billegdélő házi kácsa:
csak úszni tud, bár oldalán a szárnya.
A vers csapongó énekes-madár:
a földről mindig a magasba száll.

A próza csupa bővíző patak,
rajt hánykolódva megy a gondolat.
A vers aranylós tiszta napsugár.
A gondolat benn ölelkezve száll.

A próza morgó malom kelepe.
A vers a szívnek hárfá-éneke.
A próza mállik, szertehull ha régi.
A vers örök, mint minden ami égi!

A szív

Olyan a szív, mint a labda:
a játszó sors dobja-kapja.
Mennél inkább ütök-verik,
annál feljebb emelkedik

Két szép vers a természetről. Egy blokkban érdemes mondatni őket.

A Balaton

Csakhogy újra látlak, égnek ezüst tükre,
égnek ezüst tükre, szép csendes Balaton!
Arcát a hold benned elmélázva nézi,
s csillagos fátyolát átvonja Tihanyon.

Leülök egy kőre s elmerengek hosszan
az éjjeli csendben az alvó fa alatt.
Nem is vagyok tán itt, csupán csak álmodom:
Balatont álmodom s melléje magamat.

Vasárnap a rohicsi erdőben

Nem is erdő ez tán, hanem egy nagy templom
Mintha gyertya égne itt-ott a falombon.

Ünnepies mély csend: tán sanctusra várnak...
zömjén gyanánt szétleng illata a hársnak.

Az odvas fa mintha gyóntatószék volna,
csipkés galagonya ottan remeg gyónva.

Lányarcú virágok az égbe merengnek.
A vén kucsmás gombák könnyezve térdelnek.

Egy fekete csiga, mint valami barát,
tán páter nostert mond, meg-meghajtva magát.

A levegő áll itt. Falevél se lebben.
Mély tompa áhitat van a siket csendben.

Nagykomoly darazsak jobbra-balra szállnak
és religioso búzgón orgonálnak...

Kisiskolásoknak ajánlom – esetleg egy Kormos István Vackor történet mellé – *A kutya meg a nyúl* című verset, valamint a *Mikor a gyermek* című költeményt. Az összeállítás végén mondható az *Április végén* című vers.

Weöres Sándorra számos programmal emlékeznek szerte az országban. Jellemzően gyerekverseiből készíthetünk összeállítást, melyhez kiváló megzenésítések is fellelhetők. Néhány ötlet: *Regélő*, *Pletykázó asszonyok*, *Ha a világ rigó lenne*, *Tavaszköszöntő*, *A tündér (Bóbita)*, *Kocsi és vonat*, *Sej-haj, folyóba*, (a Sebő együttes kiválóan megzenésítette), *Csiribiri*, *Haragosi*, *Kutya-tár*, *A birka-iskola*, *Sehallselát Dömötör*.

A fentiekben felsorolt versek mellett persze bőséggel találunk kiváló, iskolásoknak való verseket többek között Kányádi Sándor, Szabó Lőrinc, Balogh József és Devecsery László köteteiben is.